

Hals Bryggerlaug

Af Bjarne Jerup Høj

En fane

Hals Museum har i 2004 modtaget en fane fra det landskendte og nu nedlagte Hals Bryggerlaug af afdøde købmand Poul Lautrups datter Else Marie Friiheit. Hvad gik Hals Bryggerlaug egentlig ud på? Her er en kort gennemgang af forløbet:

I begyndelsen af 1970'erne gik der nogle mænd rundt i Hals og var temmelig forargede over alle tilskudsmulighederne, der var under fritidsloven. Denne lov burde stoppes, mente de. Derfor oprettedes i 1973 Hals Bryggerlaug som en protest mod fritidsloven, der gav mulighed for økonomisk tilskud fra stat og kommune til undervisning i f. eks. skak, astrologi og bridge. I Hals Bryggerlaug skulle man lære at brygge øl. AOF i Aalborg havde man fået til at være "sponsor" for kurset, der varede 30 timer og ledtes af en professionel.

Lær at lave øl - lad stat og kommune betale

Dette er - hvor usandsynligt det end måtte lyde - en beretning fra det virkelige liv. Historien er - så godt som - sand fra ende til anden. Den udspiller sig hver tirsdag aften på "kursusstedet", en ejendom øst for Hals.

Vi overlader ordet til en af eleverne i kurset "Lær at brygge øl":

Syv halvgamle gutter mødes på kroen og sød musik opstår... Efterhånden som bajerne glider ned, opstår også lyse ideer.

Klikens lyse hoved Knu' siger: Er der nogen mening i, at vi selv sidder og betaler for vores egne bajere?

Gamle siger: Jamen, er der da nogen der er nærmere til det end os selv.

Knu': Vi kunne jo lave en interessegruppe, så skal kommunen betale for øllet... alle griner... de tror der er fortalt en vittighed.

Ja, ja, siger Kloge (han er lærer og derfor den klogeste)! Jeg tror Knu' har ret. Hvis vi laver en interessegruppe, er det ikke almindelig druk, men kultur og under fritidslovgivningen. Vi får lærer og materiale betalt af kommunen... Når de giver til ludo, pilespil, gris og sorteper, giver de afgjort også penge til ølbrygning.

Gamle: Jeg mener at have set et par overskrifter i tavlen om at stat og kommune vil til at spare.

Kliken, der ellers flere gange om ugen ordner byens og landets politik samt Vietnam-krigen (der efter nogle øller behandles lige så ensidigt som i TV), er nu kun optaget af specielt fritidslovgivningen, og der er lissom gået sport i det. Man vedtager, trods Gamles protester, at forsøget skal gøres.

Kloge siger: Kommunen har færdige skemaer liggende. Vi skal bare skrive under på, at vi ka' li' øl og er interesseret i at lære ølbrygning, så får vi kassen, vi skal ikke engang selv hente den, de sender pengene til os.

Gamle, der i mellemtiden har fået 6-8 bajere, og er blevet stædig, siger: Jeg har personligt hørt Marius (Andersen, borgmester i Aalborg) bande højt og stygt på, at folk selv skal betale for deres udskejelser. Jeg vil vædde en frokost til hele koret på, at det er umuligt og til frokosten skal vi ikke have den slags i snakker om at ville brygge i mejerispande, men rigtige kælderkolde Park.

Væddemålet vedtages, tekniske problemer drøftes. Hver skal skaffe en 80 pund mejerispand.

Læreren bliver hurtigt udpeget. Han har altid interesseret sig for øl. Timelønnen er vel 60-70 kr., men det er jo kommunen der betaler.

Bamse siger: Hvis han havde over 10 km., kunne han få ekstra kørepenge.

BK, der altid er hjælpsom, siger: Jamen, jeg er jo den der bor længst ude, så vi lægger øvelseslokalet i min gildestue, så er der to kilometer længere, og manden får sine kørepenge.

En anden ved, at hvis der undervises i tysk, får læreren 20 kr. mere i timen.

Flere: Men så forstår vi jo ikke hvad læreren siger.

Fejes af bordet af Kloge. Efter 4-5 øl spiller det ingen rolle. Vedtaget.

Gamle: Marius (Andersen igen, borgmester i Aalborg) går ikke på den.

Kloge: Prøv da at bruge den indvendige side af hovedet, Gamle. Selvfølgelig går Marius ikke på den, det er jo det, han har sit kulturudvalg til.

Nå ja.

Gamle tabte væddemålet, men henter ind på karussellen, hvad han sætter til på gyngerne. Han har nu startet en gruppe for rafling "tænkeboks", og har nu sit gode udkomme ved at undervise i rafling om det øl, som kommunen så gavmildt skænker.

Frit efter "karruselpasseren".

Et lystigt "referat" fra ølbrygger-møde

Medens den samlede danske presse tager meget seriøst på Hals Bryggerlaugs udfoldelser, har en udsendt medarbejder fra "Vort eget Blad" i Hals givet en mere "poppet" version af den ovenstående i mere end en forstand ekstraordinære generalforsamling.

Medarbejderen, der gemmer sig under initialerne N.K., skriver selv i indledningen, at beretningen er om ikke sandfærdig, så dog sandsynlig.

Vi bringer et uddrag af "referatet": Generalforsamlingen holdtes i laugslokalet, der var smukt pyntet ligesom medlemmerne. Der serveres stegt ølhund med gemyse og kandiseret statstilskud. Formanden "general Skibsvrag", omtalte i sin beretning sæsonens aktiviteter og rettede en varm tak til "Kultur-Hans", fordi han ikke var til stede til trods for, at han heller ikke var inviteret.

Formanden fortalte forarget, at et medlem er blevet opereret for vand i knæet. Det er for dårligt. Vinterens resultater burde have bundfældet sig bedre.

Man enedes derefter om at omdøbe lauget til "Fodbryggerne", for, som "Polle Sutsko" sagde: Til daglig går vi alle rundt og har hænderne fulde. Man sang derefter den gamle kæmpevis: Sure tær bliver sødt øl, med "Frederik Klokmager" som forsanger.

"Karrusel-Carl" fortalte dernæst om sin udmattende studietur som forberedelse til vinterens sexologi-kursus. Der var flere varme, presserende sager, der trængte sig på. Desværre var det ikke teknisk muligt at medbringe studiematerialet på nuværende tidspunkt.

Medlemmets alder, vægt og mobilitet taget i betragtning var man klar over, at der måtte iværksættes støtteforanstaltninger for en del af deltagerne - alt sammen efter statstilskud. Flere tog ordet i den efterfølgende debat, og man sluttede med en enkelt vise:

Hvor godtfolk er, kommer godtfolk til
og får en tår over tørsten

en skøn detalje i livets spil for greven såvel som for børsten
Vi svinger vort bæger og drikker vort øl
Er tavshed guld, ja, så elsker vi sølv.

Hals Bryggerlaug skriver i lokalt dagblad den 17. marts 1973 om baggrunden for deres initiativ

Med lov skal land bygges - og øl brygges. Mens det ganske land nu diskuterer, hvorvidt ølbrygning er kunst eller kultur, står det uimodsagt, at ølbrygning under fritidsloven giver opstød, som efter omstændighederne kan være af kulturel, moralsk eller økonomisk art.

Mens man endnu diskuterer, om grænsen mellem brug og misbrug af fritidsloven ligger ved kortspil, peddigrørsfletning, kjolesyning, porcelæns-maling eller ølbrygning, spørger man forhåbentlig nu sig selv, om den tid ikke snart vil være forbi, hvor politikerne hæmningsløst øser borgernes penge ud til højre og venstre, hvilket er ment både i politisk og praktisk betydning.

Og se så venligst at få smækket låget i på statskassen, selv om der er mange, der får fingrene i klemme.

”Ølbryggere fra Hals provokerer lovgiverne: Slut med penge til ølbrygning” - Overskrift i det lokale dagblad

Undervisningsministeren Knud Heinesen vil begrænse antallet af tilskudsberettigede fag under fritidsloven, og vil foreslå en ændring i næste folketingssamling, så antallet af tilskudsberettigede fag begrænses.

Ministeren oplyste i folketingets spørgetid i et svar til det konservative folketingsmedlem Knud Østergaard vedr. ændring af fritidslovens tilskudsbestemmelser, at én til to procent af samtlige voksenundervisningsfag med et statstilskud på en mil. kr. hører til de fag, der kan fratages tilskud.

Knud Østergaard sagde videre, at en flok bedsteborgere i Hals, fortrinsvis konservative, havde siddet på kro og fundet ud af, at øllet var for dyrt, så de nu ville prøve selv at lave øl - med statstilskud - for at prøve fritidslovens muligheder. Det gik, og nu har de brygget hele vinteren, forleden fra kl. syv aften til kl. fire morgen, og de kørte brygget væk i transportmælkespande. Det har kostet det offentlige 1600 kr. og nu overvejer denne flok andre fag næste år som manicure eller pedicure, hvis loven ikke ændres.

Der er mange eksempler på konservativ foretagsomhed inden for fritidslovens rammer - og for så vidt også inden for andre oplysningsforbund, svarede Knud Heinesen.

Artikel i B.T. den 30. juni 1973

”Det er lykkedes os at få fjernet vort tilskud til ølbrygning. Nu håber vi, at det samme vil ske for vore nye kurser, som er noget med sexualundervisning for ældre begyndere, porcelænsmaling for håndbryggere og et opsøgende teater, Ølvognen”, siger formand Wang. Ølbrygningskurset gav så dårlig samvittighed på Christiansborg, at der blev strøget for ca. 6 mil. støtte til de mest umulige kurser, men vi synes stadig, at det var alt for lidt.

Vores mål er, at vore kurser skal fratages den statsstøtte, loven i øjeblikket helt horribelt giver dem. Vi har intet imod, at der gives tilskud til foreningsarbejde og andre fornuftige fritidsaktiviteter, men det glade vanvid skal stoppes. Derfor vil vi tvinge lovgiverne til at stoppe os”.

Bryggerlauget har netop på en ekstraordinær generalforsamling optaget ti

nye medlemmer. Omkring tusinde fra hele landet har søgt optagelse i laugene, men man har måttet begrænse antallet til ti.

Også lokal forargelse over ølbrygtilskud

Byrådsmedlemmer i Hals Kommune mener, at det er misbrug af fritidsloven når der ydes tilskud fra stat og kommune til privat ølbrygning. Kommunen har netop godkendt en interessegruppe i ølbrygning.

Vi skal jo yde tilskud, men det er beklageligt, at voksne mennesker misbruger lovgivningen, siger formanden for kulturudvalget, socialdemokraten Hans E. Møller. Ølbrygningskurset kommer til at vare 30 timer og koster kommunen 1000 kr. og staten 600 kr.

Venstremanden fra Hou, Evald Martinsen, udtalte: Ølbrygning er ikke det eneste misbrug af loven. Vi skal have alle urimelighederne frem, så folk kan se, det er forkert.

Den radikale Niels Bergmann: Staten går jo også glip af ølskattekronerne.

Socialdemokraten Hans E. Møller: Vi kan kun godkende, idet amtet på en telefonisk forespørgsel sagde at vi skulle.

Et stort lokalt dagblad skriver med et glimt i øjet:

Bravo bryggere. I er salig Ludvig Holbergs sande arvtagere.

- og det er ganske vist.

Brev fra Mombasa

Fra den store verden modtog Hals Bryggerlaug helt fra Afrika et brev fra en kvindelig elev fra Secondary School (gymnasium) Hubuu Said, Mombasa. Brevet er oversat fra Swahili via engelsk til dansk af fhv. fiskeeksportør Jens Jensen, Hals, efter et besøg i Mombasa:

I et lille land i Nordeuropa, der hedder Hals, lever der en religiøs sekt, hvis ritual går ud på at lave noget pombe (øl) man kalder raffelpombe. Bagefter samles man i mandehuset og nyder pomben med stor velbehag. Nu er de gamle og vise, der kender den hemmelige formel, ved at uddø, og ingen af de unge har nået at tilegne sig deres visdom. Dette viser os hvor vigtigt det er, at ungdommen lytter til de gamle og kloge, og lærer medens tiden er. Mzee.

Medlemmerne af Hals Bryggerlaug var

Tivoliejer Carl Bo Lind, hotelejer Jørgen Damsgård Nielsen, major Carl Frederik Wang, elinstallatør Kaj L. Andersen, købmand Poul Lautrup, manufakturhandler G. Vagn Jensen, moseejer Knud Børge Poulsen, elektriker Jørn Poulsen, mekaniker Niels Ole Poulsen, bagermester Knud Jakobsen, rutebilejer Frank Mikkelsen, mejeriejer Carl Søndergaard, operasanger Otto Svendsen, skolelærer Michael Christensen, gårdejer Søren Høst, fabrikant Svend Meelsen Svendsen, proprietær Søren Eriksen, urmager Frederik Sørensen, brygmester Preben Aagaard, moseejer Carl von Uldall, gårdejer Søren Eriksen.

Kursus-oversigt, afviklede og planlagte

Ølbrygning.

Hippologi-kurset: Hestens rygte og pleje.

Jagthornsblæsning.

Studietur til Sverige: Studie af svenske humlebiens bestøvning af humlen til svensk øl.

Undersøgelse af ”Ålegårdsnævnenes indflydelse på ålens vandring fra Sargassohavet til frokostbordet i Hals ”.
Seksualvejledning for ældre begyndere.
Det opsøgende teater ”Ølvognen” opfører ”Ebberød Bank”.
Frysning af isterninger.
Kortlægning af fluernes vej fra kostaldene til stuerne.
Studie af Tv-programmer med det ene øje lukket.

Afslutning

Som så meget andet fik Hals Bryggerlaug også en ende. Da visse medlemmer blev grebet af den tids politiske nytænkning med f.eks. en skatteprocent på 0, løb sammenholdet efterhånden ud i sandet. Da blev ytringsfriheden og provokationen for dyrekøbt.

Men i de få år dette stod på, vidste (næsten) hver mand og kvinde i kongeriget - om ikke andet - hvor Hals ligger.

Så nu er Hals Bryggerlaugs grønne fane, med den opadbøjede arm med et fyldt, skummende ølkrus, endt på museum, og scrapbogen med de mange avisudklip om bryggerlauget samt alle udgaver af laugets medlemstidsskrift endt på Lokalhistorisk Arkiv for Hals Kommune på Hals Museum, hvor man jo passer på historien. Også de skæve af slagsen.

Denne artikel er tidligere publiceret i Årsskrift 2004, udgivet 2005 af Museumsforeningen for Hals Kommune og Hals Museum.